

**Pirttirannan asemakaavan laajennus Nivalassa:
Luontoselvitys**

**Tmi Luontoselvitys Vilppola
FM Mirva Vilppola**

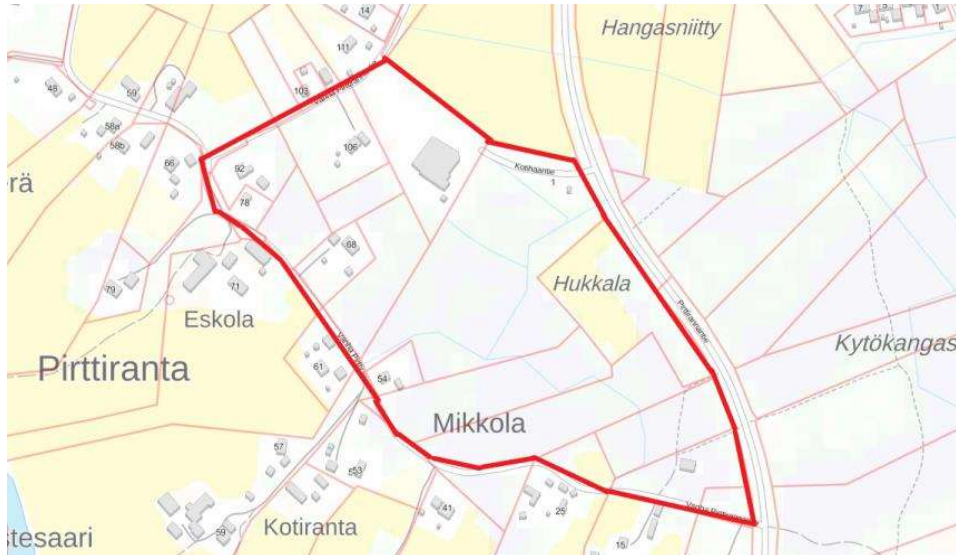
2021

Sisältö

1. JOHDANTO	3
2. TIEDOSSA OLEVAT ERITYISKOHTEET SUUNNITTELUALUEELLA	4
3. KASVILLISUUSSELVITYS	4
3.1. Menetelmät	4
3.2. Tulokset	4
3.3. Havaittu erityislajisto.....	7
4. LINNUSTOSELVITYS	7
4.1. Menetelmät	7
4.2. Tulokset	7
4.3. Havaittu erityislajisto.....	8
5. LUONTODIREKTIIVIN IV-LITTEEN TIUKASTI SUOJELTAVAT LAJIT: LIITO-ORAVA, VIITASAMMAKKO JA LEPAKOT	8
6. KAAVASSA HUOMIOITAVAKSI ESITETTÄVÄT ASIAT	8
KIRJALLISUUS	9

1. JOHDANTO

Nivalan kaupungilla on suunnitelmissa kaavoittaa Pirttirannalle lisää omakotitalontontteja, jonka vuoksi alueelle tilattiin luontoselvitys. Pirttiranta sijaitsee Nivalan keskustasta etelään. Suunnittelualueen pinta-ala on n. 18,4 ha ja se on esitetty Kuvassa 1. Alue rajoittuu Pirttirannantiehen ja Vanhaan Pirttirannan tiehen. Suunnittelualue on suurimmaksi osaksi rakentamatonta ojitettua metsää (Kuva 2). Asutusta ja rakennettua ympäristöä on Vanhan Pirttirannan tien varrella.

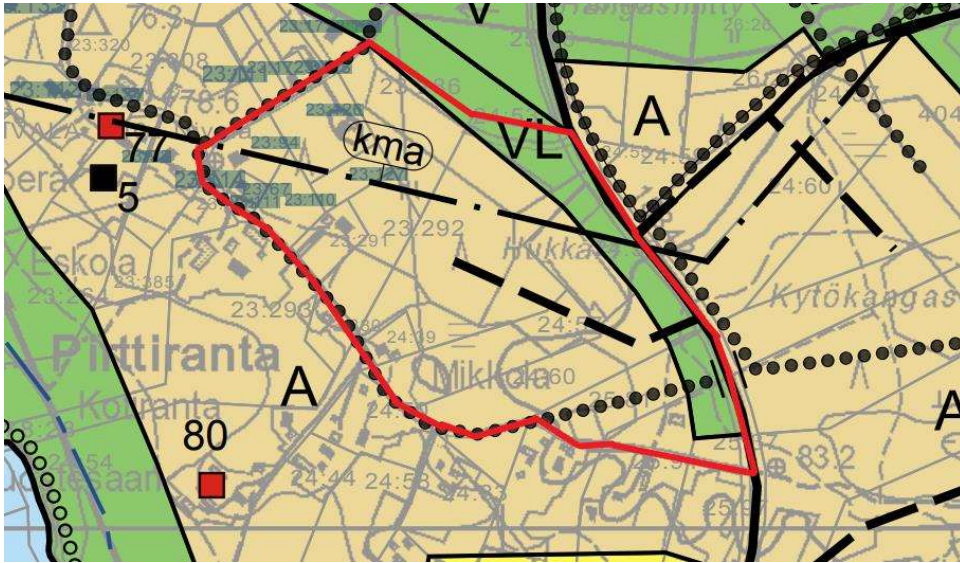
Kuva 1. Suunnittelualue rajattu punaisella. Taustakartta © Maanmittauslaitos.

Kuva 2. Suunnittelualue on pitkälti rakentamatonta metsämaata. Ilmakuva © Maanmittauslaitos

Suunnittelualueella on voimassa yleiskaava (Kuva 3). Suurin osa suunnittelualueesta on yleiskaavassa varattu asuinrakentamiseen. Pirttirannantien varsi on varattu lähivirkistysalueeksi. Suunnittelualueen pohjoisosa kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Kalajokilaakson kulttuurimaisema-alueeseen, jossa pellot on säilytettävä avoimena ja rakennushistoriallisesti merkittävien rakennusten ja ympäristön säilyminen tulee turvata.

Yleiskaavassa suunnittelualueelle ei ole osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita.

Kuva 3. Suunnittelualueella on voimassa yleiskaava. Kaavakartta © Nivalan kaupunki.

Tämä selvitys tehtiin suunnittelualueen linnustosta sekä kasvillisuudesta ja luontotyypeistä. Suunnittelualueella selvitettiin luonnonsuojelulain (1096/1996), metsälain (1093/1996) sekä vesilain (587/2011) mukaisten luontotyyppien ja Suomen uhanalaisten luontotyyppien mahdollinen esiintyminen (Kontula & Raunio ym. 2018). Kasvi- ja lintulajiston osalta on huomioitu Suomen lajien uhanalaisuuslistalla olevat lajit (Hyvärinen 2019). Lisäksi tarkasteltiin EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajeista liito-oravan, viitasammakon ja lepakoiden mahdollista esiintymistä suunnittelualueella. Luontoselvityksen maastotyöt sekä raportointiin on suorittanut FM biologi Mirva Vilppola.

2. TIEDOSSA OLEVAT ERITYISKOHTEET SUUNNITTELUALUEELLA

Suunnittelualueella ei sijaitse yksityisten mailla olevia suojelualueita tai Natura-2000 alueita (Suomen ympäristökeskus). Suunnittelualueella ei ole tiedossa muinaisjäänneksiä tai muita kulttuuriperintökohteita (Museovirasto). Lajitietokeskuksen aineistopyyntöjärjestelmän tietojen mukaan suunnittelualueella ei ennestään ole havaintoja uhanalaisista lajeista (laji.fi).

3. KASVILLISUUSSELVITYS

3.1. Menetelmät

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys tehtiin 12.6.2021. Kasvillisuuden inventointi keskittyi rakentamattomille alueille ja hoidetut pihapiirit, nurmet sekä rakennetut alueet jätettiin kasvillisuusselvityksen ulkopuolelle. Luontotyyppien luokittelu on tehty Kuusipalo (1996) mukaan.

3.2. Tulokset

Suunnittelualueen maaperä on hienoainesmoreenia ja kasvupaikan päätyyppi on kivennäismaa. Suunnittelualue on pinnanmuodoiltaan melko tasainen. Vallitseva luontotyyppi on kuusivaltainen (*Picea abies*) puolukka-mustikka-tyypin VMT-metsä, jossa

on paikoin laikuittain soistumaa (Kuva 4 ja 5). Puusto on iältään pääsääntöisesti yli 80-vuotiasta, mutta sekapuuna kasvaa nuoria lehtipuun taimia, lähinnä koivua (*Betula* sp.) ja pihlajaa (*Sorbus aucuparia*). Harvakseltaan kasvaa myös mäntyä (*Pinus sylvestris*) sekä yksittäisiä haapoja (*Populus tremula*) ja raitoja (*Salix caprea*).

Pensaskerroksessa kasvaa kuusen- ja pihlajantaimia sekä jonkin verran katajaa (*Juniperus communis*). Avoimemmissa paikoissa pensaskerroksessa kasvaa myös pajuja (*Salix* sp.), vadelmaa (*Rubus idaeus*) ja mesiangervoa (*Filipendula ulmaria*).

Varvuston valtalajeina ovat tasavahvasti puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*) sekä mustikka (*Vaccinium myrtillus*). Heinistä metsälauha (*Deschampsia flexuosa*) on yleinen ja verrattain runsas. Ruohoja esiintyy kohtalaisesti, joista runsaimpina ovat oravanmarja (*Maianthemum bifolium*) sekä metsätähti (*Trientalis europaea*). Paikoin joukossa on myös kasvupaikaltaan vaateliaampiakin lajeja, kuten metsäimarre (*Gymnocarpium dryopteris*), käenkaali (*Oxalis acetosella*) ja isotalvikki (*Pyrola rotundifolia*).

Pohjakerroksessa metsäkerrossammal (*Hylocomium splendens*) on selvästi seinäsammalta (*Pleurozium schreberi*) yleisempi. Soistumakohdissa on rahkasammalia (*Sphagnum* sp.), korpikarhunsammalta (*Polytrichum commune*) sekä varvuista suopursua (*Rhododendron tomentosum*).

Vanhan Pirttirannan tien sekä Pirttirannan tien varressa kasvaa tavanomaista piennarrajistoa. Paikoin Vanhan Pirttirannan tien varrella kasvaa komealupiinia (*Lupinus polyphyllus*) (Kuva 6). Komealupiini on säädetty kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi (Vna 704/2019).

Kuva 4. Suunnittelualueella olevaa kuusimetsää, jossa on paikoin soistumaa.

Kuva 5. Suunnittelualueen kuusimetsää sekä yksittäinen raita kuvan keskellä.

Kuva 6. Komealupiinia Vanhan Pirttirannan tien varressa.

3.3. Havaittu erityislajisto

Suunnittelualueella ei ole luonnonsuojelu-, metsä- tai vesilaisissa mainittuja luontotyyppisiä. Myöskään uhanalaisia luontotyyppisiä ei löytynyt. Kasvillisuus on tavanomaista tuoreen kankaan lajistoa eikä uhanalaisia lajeja havaittu.

4. LINNUSTOSELVITYS

4.1. Menetelmät

Linnustoselvitys tehtiin 12.6.2021 keskipäivällä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen ohella tarkkailemalla lintulajeja. Sää selvityksen aikana oli aurinkoinen, varsin tuulinen ja lämpötila oli + 21 °C. Kaikki havaitut lintulajit kirjattiin (näkö- ja äänihavainnot). Kesäkuun puoliväli on erittäin myöhäinen ajankohta linnustoselvitykselle, sillä lintujen pesintä on jo käynnistynyt, jolloin emolinnut ovat hautomassa ja koiraiden soidinlaulu hiljentynyt. Nivalan alueelle yleistä ja tyypillistä linnustoa on kuvattu myös muun muassa paikkakunnalla tehtyjen tuulivoimapuistojen, kuten Kukonahon ja Puutionsaaren, kaavaselostuksissa sekä luontoselvityksissä (FCG 2013, 2020).

4.2. Tulokset

Lintuhavaintojen tulokset on esitetty Taulukossa 1. Taulukkoon on kerätty tieto vain lajin esiintymisestä suunnittelualueella, koska kaavoituksen kannalta havaitun lajiston tiheyksillä (lintupari/ha) ei liene merkitystä. Kokonaisuudessaan selvityksessä kertyi 13 lajihavaintoa. Suunnittelualueella havaittiin myös palokärjen (*Dryocopus martius*) tekemiä koloja, vaikka itse laji ei näyttäytynytäkään. Tämän selvityksen tulokset ovat yhtenäiset myös tuulivoimapuistohankkeiden yhteydessä tehtyjen linnustoselvitysten kanssa, joiden mukaan yleisimmät lajit Nivalan alueella ovat peippo, pajulintu, punarinta ja metsäkirvinen (FCG 2013, 2020).

Taulukko 1. Suunnittelualueella havaitut lintulajit.

Havaittu laji	Tieteellinen nimi	Uhanalaisuus luokka
Peippo	<i>Fringilla coelebs</i>	LC
Räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>	LC
Pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	LC
Metsäkirvinen	<i>Anthus trivialis</i>	LC
Punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>	LC
Talitiainen	<i>Parus major</i>	LC
Varis	<i>Corvus corone</i>	LC
Tiltalti	<i>Phylloscopus collybita</i>	LC
Tervapääsky	<i>Apus apus</i>	EN
Kirjosieppo	<i>Ficedula hypoleuca</i>	LC
Naakka	<i>Corvus monedula</i>	LC
Hernekerttu	<i>Sylvia curruca</i>	LC
Punarinta	<i>Erithacus rubecula</i>	LC

4.3. Havaittu erityislajisto

Pääsääntöisesti havainnot edustavat tavanomaista havumetsän lintulajistoa. Uusimmassa Suomen lajien uhanalaisuusselvityksessä, eli niin sanotussa Punaisessa kirjassa (Hyvärinen ym. 2019) on mainittu seuraavat selvityksessä havaitut lintulajit:

Erittäin uhanalaiset (EN)

Tervapääsky

Tuntemattomasta syystä tervapääskyjen uhanalaisuusluokka on tippunut vaarantuneesta erittäin uhanalaiseksi. Tervapääskyjä lenteli kuusimetsän yläpuolella, todennäköisesti ne tulivat pesimäalueeltaan saalistamaan hyönteisiä. Tervapääskyt pesivät pääsääntöisesti rakennuksissa. Kaavallinen huomioiminen ei ole tarpeen.

5. LUONTODIREKTIIVIN IV-LIITTEEN TIUKASTI SUOJELTAVAT LAJIT: LIITO-ORAVA, VIITASAMMAKKO JA LEPAKOT

Liito-orava (*Pteromys volans*) on borealiselle vyöhykkeelle levittäytynyt, Suomessa vaarantuneeksi (VU) luokiteltu laji. Liito-orava on varttuneiden, kuusivaltaisten sekametsien asukki (Hanski 1998). Varsinkin haapa on liito-oravalle tärkeä ravinto- ja pesäpuu. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Metsässä kasvaneet yksittäiset haavat tarkistettiin mahdollisten liito-oravan papanoiden varalta. Kesäkuun puoliväli on jo varsin myöhäinen ajankohta liito-oravien papanaselvityksille, mutta toisaalta vain viikko aikaisemmin allekirjoittanut löysi toisaalta vielä hyvin säilyneitä ja helposti tunnistettavia liito-oravan papanoita. Suunnittelualueella olevasta kuusimetsästä ei havaittu merkkejä liito-oravasta.

Viitasammakkoa (*Rana arvalis*) tavataan suuressa osassa Euroopan pohjois-, keski- ja itäosia. Viitasammakko selvitykset tehdään yleensä keväällä kutuaikaan, sillä silloin laji on helpoimmin havaittavissa koiraiden soidinäntelyn perusteella (Syke 2012). Tässä selvityksessä arvioitiin elinympäristöjen soveltuvuutta viitasammakolle. Viitasammakko suosii kosteampia elinympäristöjä kuin tavallinen sammakko (*Rana temporaria*) ja sopivia viitasammakon elinympäristöjä ovat suot sekä rehevät ja kosteat metsät, erityisesti lehtimetsät. Viitasammakko kutee matalaan veteen. Suunnittelualueella ei ole viitasammakolle sopivia kutualueita tai elinympäristöjä.

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit ovat luontodirektiivin IV(a) lajeja. Monia lepakkolajeja tavataan lähinnä Etelä-Suomessa. Sijaintinsa puolesta suunnittelualueella mahdollisia lepakkolajeja voivat olla isoviiksisiiippa (*Myotis brandtii*), viiksisiiippa (*Myotis mystacinus*), vesisiiippa (*Myotis daubentonii*) ja pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*). Lepakot todennäköisesti käyvät saalistamassa lähistöllä olevalla Pidisjärvellä, sillä vesistöjen rannat ovat lepakoiden mieluisia saalistusalueita (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry 2011). Järvi ei kuitenkaan kuulu suunnittelualueeseen. Lepakot voivat käyttää talvehtimiseen ja päivälepoon luolikoiden ja kolopuiden lisäksi myös ihmisten rakennelmia ja rakennuksia. Kaavoituksella tuskin lienee suurta merkitystä mahdollisiin lepakoihin.

6. KAAVASSA HUOMIOITAVAKSI ESITETTÄVÄT ASIAT

Tämän luontoselvityksen perusteella ei ole esittää erityisiä Pirttirannan asemakaavoituksessa huomioitavia alueita. Suunnittelualueella ei esiinny uhanalaisia eikä luonnonsuojelulain, metsälain tai vesilain luontotyyppisiä. Myös liito-oravan ja viitasammakon esiintyminen on epätodennäköistä. Lepakoihin kaavoitus vaikuttanee varsin vähän.

KIRJALLISUUS

- FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. 2013. Kukonahon tuulivoimapuiston osayleiskaava: kaavaselostus
FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. 2020. Puutionsaaren tuulivoimapuisto: Luonto- ja linnustoselvitys.
- Hanski, I. K. 1998. Home range and habitat use in the declining flying squirrel *Pteromys volans* in managed forests. *Wildlife Biology* 4: 33–46.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- Kuusipalo, J. 1996. Suomen metsätyypit. Kirjayhtymä Oy.
- Nivalan kaupungin kaavoitusilanne: <https://www.nivala.fi/palvelu/f993885c-ad3f-45f0-93e1-d4f9fdf03667> (viitattu 12.6.2021)
- Suomen Lepakkotieteellinen yhdistys ry 2011. Suomen lepakkotieteellisen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille.
- Syke 2012. Viitasammakko *Rana arvalis* Nilsson, 1842. Syke, esiselvitys.
- Valtioneuvoston asetus vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (704/2019).